

СТРУКТУРА ОСОБИСТОСТІ, ПСИХОЛОГІЧНО СХИЛЬНОЇ ДО ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ

Гаврилюк Р.І., студентка 4-го курсу відділення психології Одеського національного університету ім. *И.И.Мечнікова*

У історії людства існує безліч глобальних проблем, які розвиваються з суспільством і продовжують існувати. Ці проблеми належать різним галузям і напрямам, і скільки б людство не нагромаджувало знань в цих областях, проблеми залишаються існувати. Одна з таких проблем - це проблема особистості, схильної до протиправних дій.

Необхідність вивчення проблеми особистості, схильної до протиправних дій, визначається, в першу чергу, потребами практики боротьби із злочинністю. Вивчення і облік психологічних особливостей особистості дозволяє встановити відмінності злочинців від пересічних громадян, виявити чинники, що впливають на скоєння злочинів. А значить, глибші знання в цій області допоможуть визначити найбільш важливі напрями профілактичної роботи і психологічної корекції.

Дану проблематику вивчали: Чезаре Ломброзо, В.М. Бехтерев, С.В. Познишев, М.Н. Гернет, А.Н. Ловеч, І.Н. Петрова, Ю.Ю. Бехтерев, А.Ф. Лазурський, А.Б. Цукрів, Г.М. Мінковський, В.Н. Кудрявцев, К.Е. Ігошев, А.М. Яковлев, Л.Г. Ковальов, Ю.М. Антонян, В.Л. Васильев.

Всі спроби, які були зроблені у вивченні криміногенної особистості з давніх часів і до цього дня можна розділити на три позиції.

Перша позиція ґрунтується на релігійних поглядах. Природу злочинної поведінки розглядали як карму, божественний намір, або спокусу [3]. Проте з часом така позиція відійшла на другий план, оскільки релігія ослабила свій вплив на соціум.

Друга позиція ґрунтується на думці, що особистість злочинця має природно-обумовлені властивості, тобто біологічні. Тут є безліч поглядів, які з розвитком науки намагалися обґрунтувати раціонально. Такі спроби були зроблені фізіогноміками і френологами [2]. Вони намагалися встановити зв'язок між особливостями пропорцій тіла, форми черепа і особистісними властивостями особистості, які можуть сприяти антисоціальній поведінці. Інші спроби в цьому дослідженні були зроблені в кримінальній антропології, де Чезаре Ломброзо виділив

ряд стигматів (ознак), наявність яких, на його думку, обумовлювали схильність до протиправних дій [4]. Так само у рамках цієї позиції має місце теорія конституціональної схильності, яка пояснює схильність до злочинної поведінки, через тип конституції особистості. Більш сучасні погляди дослідників цього напрямку відображені в генетичній теорії. Було проведено багато досліджень, в яких зроблено спроби встановити, чи існує зв'язок між генетичними особливостями людини і характером його поведінки. Ця позиція викликала заперечення з боку прибічників соціальної позиції, які стверджували, що неможливо визначити, що є першопричиною: генетична схильність або соціальне оточення.

Третя позиція, як вказано вище - це соціальна позиція, яка ґрунтується на тому положенні, що суспільство формує особистість злочинця. Важливу роль грає виховання, моральні і розумові цінності, яке прищеплює соціальне оточення. Так само існує думка у рамках цієї позиції, що не малу роль грають потреби людини, які не можуть бути задоволені через межі, які ставить суспільство[5]. Йдеться не про біологічні, а про соціальні потреби (прагнення до благополуччя, розкоші, комфорту). Слід зазначити, що на пострадянському просторі більшою мірою дотримуються цієї позиції.

Виходячи з такого аналізу літератури, вважаємо, що слід враховувати і біологічні компоненти і соціальні, оскільки явного спростування або доказу на користь одного або іншого так і не було зроблено.

Структура особистості, схильної до протиправних дій, особливо не відрізняється від структури особистості як такої. Відмінність криється в сукупності рис, а також спрямованості особи, яка у свою чергу формується в навколишньому соціумі, і робить визначальний вплив на інші елементи структури особистості - обсяг знань, характер прояву біологічно обумовлених властивостей (темперамент, завдатки).

У структурі особистості злочинця можна виділити наступні основні компоненти: властивості потрібно-мотиваційної сфери (потреби, інтереси, стійкі мотиви та ін.); властивості ціннісно-нормативної сфери (погляди, переконання, ціннісні орієнтації, установки, позиції та ін.); інтелектуальні властивості (рівень розумового розвитку, особливості мислення та ін.); властивості, що представляють досвід, значимий в злочинній поведінці (знання, уміння, навички, здібності); емоційні, вольові властивості, темперамент.

У структурі особистості важливо враховувати наявність або відсутність патології [1], а також дефекти психічного розвитку, які проявляються в різному ступені прояву, сприяють злочинності і формуванню особистості злочинця. Вони призводять до обмеженої осудності, послабляють соціальний контроль особи за своєю поведінкою.

Література:

1. Іванів Н. Г. Аномальний суб'єкт злочину: проблеми кримінальної відповідальності. - М., 1998
2. Кримінологія: Підручник / Під общ. ред. А. И.Борговий. - М.: Видавництво НОРМА, 2001.
3. Кримінологія: Підручник / Під ред. В. Н. Кудрявцева і В.Э. Эминова. - М., 2005.
4. Свирин Ю. Біологічний (генетичний) чинник як одно зумов злочинної поведінки // Російська юстиція. - № 12. - 1996.
5. Устинов В. Деякі підсумки розвитку вітчизняної кримінології в ХХ столітті // Кримінальне право. - № 1. - 2001.

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ВЫГОРАНИЯ ЛИЧНОСТИ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СТАЖА РАБОТЫ (НА ПРИМЕРЕ РАБОТНИКОВ МЧС)

Глебова Е.А., студентка *Крымского республиканского института последипломного пед. образования, г. Симферополь.*

Синдром профессионального выгорания относится к числу феноменов личностной деформации и представляет собой многомерный конструкт - набор негативных психологических переживаний, связанных с продолжительными и интенсивными межличностными взаимодействиями, отличающимися высокой эмоциональной насыщенностью или когнитивной сложностью [2].

«Выгорание» наиболее характерно для таких профессий, как: учителя, психологи, педагоги, воспитатели, врачи, социальные работники, сотрудники МЧС, правоохранительных органов, а также представители других профессий.